

**FRIES
VERZETS
MUSEUM**

**Wat rest is
een foto**

Serie: Verhalen kind in oorlog

Tekst: Meike Jongejan

Onderzoek: Mariska de Boer en Hans Groeneweg

Redactie: Jan van Zijverden

Vormgeving: Richard Bos

© 2015, Fries Verzetsmuseum, Leeuwarden

JODEN IN FRIESLAND

In 1940 wonen er ruim achthonderd Joden in Friesland.

De meeste van hen, ruim 600, wonen in Leeuwarden. Tijdens de Tweede Wereldoorlog volgen anti-Joodse maatregelen elkaar snel op. Door deze maatregelen raken de Joden geïsoleerd van de rest van de Nederlanders. Naast deze anti-Joodse maatregelen worden de Joden vervolgd en gedeporteerd. Veel Friese Joden komen eerst in kamp Westerbork terecht, sommigen in kamp Vught.

Vanuit deze kampen gaan ze, in overvolle goederentreinen, naar werk- en vernietigingskampen in Polen en Duitsland. Hier komen ze in concentratiekampen als Auschwitz en Sobibor terecht. Van de ruim 800 Friese Joden overleven 618 de oorlog niet.



JOODSCHE GASTEN
NIET GEWENSCHT

Bordje dat hing
in hotels en cafe's.



Jodenster.

DE FAMILIE REINDORP

In de Tweede Wereldoorlog woonde de familie Reindorp in de Lijs-terstraat op nummer 82 in Leeuwarden. Vader Herman en moeder Anna hadden één zoon en één dochter: Frits en Helen Sophie. Oma Sophie Köster-Neter woonde bij haar dochter en kleinkinderen in hetzelfde huis.



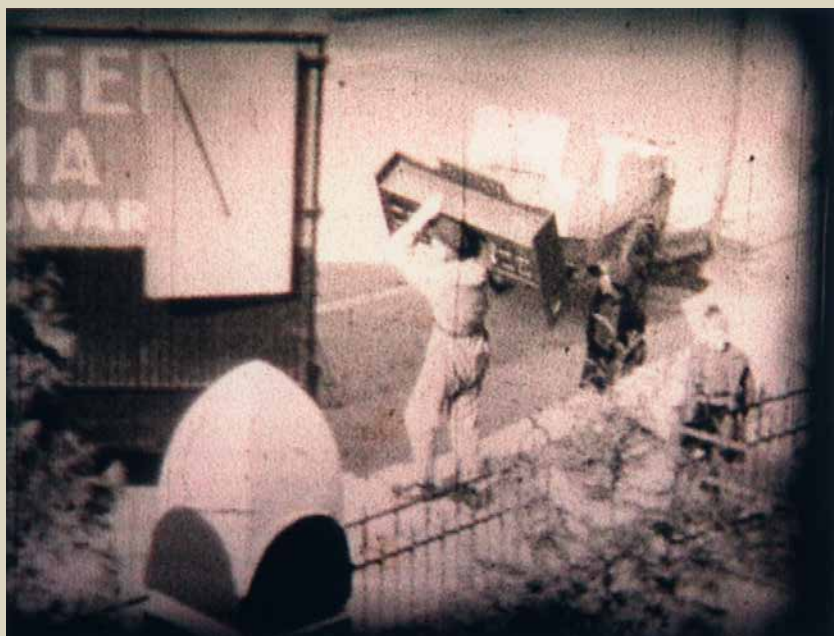
Beeld van Leeuwarden tijdens de bezettingsjaren.

Frits, geboren op 16 oktober 1934, was zes jaar oud toen de oorlog in Nederland uitbrak. Zijn zusje Helen Sophie was vier; zij vierde haar vijfde verjaardag op 11 mei 1940. Dit was de dag na de Duitse inval in Nederland.



Leeuwarder Courant, 10 mei 1940.

Het hele gezin Reindorp werd slachtoffer van de Jodenvervolging. In het najaar van 1942 kregen ze alle vijf een oproep om zich te melden voor vertrek naar Westerbork. In de brief stond aangegeven wat ze mee mochten nemen. De rest van hun bezittingen bleef achter in het huis.



Verhuizers halen de inboedel uit een huis in Leeuwarden waar tot voor kort een Joods gezin woonde.

Na het vertrek van de familie Reindorp werd de inboedel van het huis beschreven. De lijsten met daarop kasten, bedden, speelgoed, lampen, matten en andere spullen, die de familie gedwongen achter moest laten, zijn bewaard gebleven. De spullen werden later uit het huis gehaald. Vaak gingen meubels en andere zaken naar Duitsland. Daar werden ze in gebruik genomen door gezinnen die tijdens bombardementen hun huisraad hadden verloren.

Inboedellijst van het huis van de Familie Reindorp

Geïnventariseerd op 22 oktober 1942

<i>Kamer</i>	<i>en kanten kleed (2)</i>
<i>vitrage en overgordijn (4)</i>	<i>luidspreker</i>
<i>hanglamp</i>	<i>stoel (2)</i>
<i>wandplaat (2)</i>	<i>kinderbed met beddengoed</i>
<i>tweepersoonsbed met</i>	<i>nachtlampje</i>
<i>beddengoed</i>	<i>wekker</i>
<i>kledingkast met kleding en</i>	<i>linoleum</i>
<i>ondergoed</i>	<i>mat (3)</i>
<i>nachtkastje met glasplaat</i>	<i>wandkast</i>



Frits en Helen Sophie werden op 2 november 1942 samen met hun moeder Anna in Auschwitz vermoord. Oma Sophie Kösters-Neter stierf drie dagen later op 5 november 1942. Vader Herman overleefde zijn familie nog vier maanden. Hij stierf op 31 maart 1943 in Auschwitz.



Toegangspoort naar het concentratiekamp Auschwitz-Birkenau.



Wat rest is een foto en een verhaal. De burens hebben na het vertrek van de familie Reindorp stiekem de foto van Frits en Helen Sophie uit het huis gehaald. Ze hoopten deze foto na de oorlog terug te kunnen geven.



Frits en Helen Sophie Reindorp.

Alexander Lion VRIES Aron de VRIES

Jaren later bracht een zoon van de burens de foto van Frits en Helen Sophie naar het Verzetsmuseum. Hij vertelde dat deze foto jaren in een lade van een kast lag. Zijn moeder had deze al die tijd bewaard toen ze hem niet terug kon geven aan haar vroegere burens. Nu ze zelf ouder begon te worden, wilde ze er zeker van zijn dat de foto en het verhaal van de familie Reindorp ook na haar dood bewaard zouden blijven. Daarom vroeg ze aan haar zoon om de foto naar het museum te brengen.



Jaarlijks schenken
vele mensen
honderden voorwerpen,
documenten,
boeken en foto's
aan het Fries
Verzetsmuseum.

de NAMEN WAND

In 1996 is er in het Fries Verzetsmuseum een namenwand geplaatst ter herinnering aan alle Joodse Friezen die tijdens de Tweede Wereldoorlog vermoord zijn, waaronder de familie Reindorp. Op deze wand staan meer dan zeshonderd namen. Daarvan 145 is nog kind wanneer de oorlog op 10 mei 1940 uitbreekt. Het jongste slachtoffer is Jaques Bernd Veltman, nog geen twee maanden oud. Hij werd op 7 mei 1943 in Leeuwarden geboren en is op 23 juni 1943 in Sobibor (Polen) vermoord. Als aanvulling op de namenwand is er op 2 mei 2000 een herinneringsboek uitgegeven. In dit boek wordt meer verteld over de 618 Friese Joodse slachtoffers.



Deel van het Joods monument in het Verzetsmuseum Friesland.

WEBSITE

Op de website **www.joodsmonument.nl** staat een digitaal monument ter herinnering aan alle Joodse mannen, vrouwen en kinderen die tijdens de Duitse bezetting in Nederland vervolgd zijn en die de oorlog niet hebben overleefd. Alle personen hebben een eigen persoonspagina waarop zij worden herdacht. Vaak is het adres bekend en van enkele duizenden gezinnen, zoals de familie Reindorp is een inboedellijst bewaard. 3.300 van deze lijsten zijn op het monument geplaatst.

The screenshot shows the homepage of the 'Digitaal Monument Joodse Gemeenschap in Nederland'. At the top, there is a navigation bar with links to various related websites: jhm.nl, jhmkindermuseum.nl, hollandscheschouwburg.nl, portugeesesynagoge.nl, etshalm.nl, joodsmonument.nl, and menassebenisrael.nl. Below this, the main header includes 'Digitaal Monument Joodse Gemeenschap in Nederland' and navigation links for 'Community', 'Toelichting', 'FAQ', and 'English'. A search bar with a 'Zoek' button is also present. The central area is filled with a dense, colorful grid of names, representing the digital monument. At the bottom, there is a section titled 'Joodse gezinnen in Nederland' with a button 'Toon de joodse gezinnen uit de plaats' and a 'Toon' button.

Startpagina Digitaal Monument Joodse Gemeenschap in Nederland

FRIES VERZETS MUSEUM

Fries Verzetsmuseum, Wilhelminaplein 92, 8911 BS Leeuwarden

T: 058 255 55 00, E: info@friesverzetsmuseum.nl, www.friesverzetsmuseum.nl